

Advies inzake:

Uitwerking Bestuursakkoord 2007-2011
Vertrouwen in Brabant

Besproken en vastgesteld
door het bestuur van SER Brabant
op 20 september 2007

1. Intro

SER Brabant heeft het nieuwe bestuursakkoord 'Vertrouwen in Brabant' op basis van een 4-tal kernvragen op hoofdlijnen beoordeeld. Daarnaast is wat meer specifiek gekeken naar de uitwerking van het onderdeel 'Dynamisch Brabant'. In dat kader is tevens aangegeven op welke onderdelen de SER meent een adviesrol te kunnen spelen bij de verdere uitwerking van het bestuursakkoord.

De kernvragen voor de beoordeling op hoofdlijnen waren:

- Sluit het aan bij het SER-advies 'Ondernemerschap, sociale cohesie en modern bestuur'?
- Voldoende focus / prioritering?
- Een daarmee corresponderende middeleninzet?
- Pakt de provincie de juiste rol?

2. Algemene beoordeling

2.1 Provincie wordt beter zichtbaar

Het programmaplan 'Vertrouwen in Brabant' is zonder twijfel ambitieus en vernieuwend, de grote vraagstukken worden benoemd en aangepakt. Verfrissend is het heldere taalgebruik.

Het College van GS heeft het hoge ambitieniveau in de uitwerking vastgehouden en wij zijn van oordeel dat de provincie er met dit plan in kan slagen zichzelf als middenbestuur beter zichtbaar te maken, één van de onderliggende ambities van dit bestuursakkoord.

SER Brabant is dus zondermeer positief, niet in de laatste plaats omdat het programmaplan opmerkelijk goed aansluit bij ons MLT-advies¹. Van de in het MLT-advies genoemde "tien ambities" missen we er slechts twee, maar ze zijn wel heel belangrijk, dus we vragen daar expliciet aandacht voor en komen er in het vervolg van dit advies nader op terug:

- 1) fors ophogen publieke investeringen R&D (pleidooi voor kennisinvesteringsagenda)
- 2) meer regelruimte voor de regio

Tien ambities MLT-advies SER Brabant:	Wel / niet in bestuursakkoord?	
1. Ondernemende bestuursstijl	Ja	
2. (Maak)industrie en agrocomplex economische dragers <ul style="list-style-type: none">• krachtige steun innovatie en transitie• extra impulsen MKB ('gazellen')	Ja Ja	
3. Kennisinvesteringsagenda <ul style="list-style-type: none">• Fors aanjagen publieke investeringen R&D		Neen
4. Ondernemerschap in de haarvaten <ul style="list-style-type: none">• Vergroting slagkracht BOM / meerderheidsaandeel provincie	ja	
5. Sociale cohesie als uitdaging <ul style="list-style-type: none">• Participatieagenda• Onderwijsarbeidsmarkt	Ja Ja	
6. Werking arbeidsmarkt topprioriteit <ul style="list-style-type: none">• Economie en arbeidsmarkt in 1 portefeuille	Ja Ja	
7. Meer regelruimte voor de regio		Neen
8. Regelarme zones voor nieuwe concepten <ul style="list-style-type: none">• Eco-industrie, Brainport-woonmilieus	(?)	
9. Bereikbaarheid: wel investeren, niet subsidiëren	Ja	
10. Eigen energieagenda (energie & innovatie)	Ja (?)	

¹ MLT-advies 'Ondernemerschap, sociale cohesie en modern bestuur', SER Brabant (april 2007)

Het programmaplan beperkt zich tot de hoofdlijnen en houdt voldoende focus.

De gezochte samenhang slaat neer in een aantal interessante initiatieven, met oog voor de samenhang tussen actuele thema's als nieuwe (werk)landschappen, schone bedrijventerreinen, ondernemerschap op de arbeidsmarkt/in het onderwijs en modernisering van de regionale energiehuishouding. Ook de wijze waarop de inzet op het terrein van de bereikbaarheid wordt verknoot met de ruimtelijk-logistieke ontwikkeling biedt naar ons oordeel perspectief voor een vernieuwende en stimulerende aanpak.

Wel vragen wij aandacht voor de wijze waarop nieuw beleid en de bijbehorende middeleninzet worden verknoot met het bestaande beleid. Dat wordt in de gepresenteerde stukken niet duidelijk. Het is belangrijk om goede ontwikkelingen (bijv. dorpsontwikkelingsplannen) te blijven steunen en zo mogelijk te koppelen aan nieuwe robuuste aandachtspunten.

2.2 Houd focus vast bij uitwerking en middeleninzet

SER Brabant is kritischer over de uitwerking, want door het fragmentarische karakter gaat de focus daar wat verloren. We zien dat ondermeer terug in het programmaplan 'Dynamisch Brabant'. Belangrijke strategische zaken (1000 ha bedrijventerrein extra herstructuren, investeren in Groene Woud) staan naast kleinere en meer uitvoeringsgerichte punten zoals het verplaatsen van enkele Nimby bedrijven of het slopen van een drietal specifieke gebouwen. Wat hier weer wel zou passen en wat we missen, is vernieuwend locatiebeleid voor categorie 4 en 5-bedrijven.

Voorgaande opmerking over de focus heeft ook betrekking op de middeleninzet.

Met de extra middeleninzet van €700 mln. (waarvan 440 mln. voor de zes programma's) is de provincie zeker in staat het verschil te gaan maken. Of dat gaat lukken wordt in belangrijke mate bepaald door de vraag of er bij de uitwerking voldoende focus en selectiviteit wordt gehouden. Vooralsnog staan de ambities en de middeleninzet hier en daar met elkaar op gespannen voet en dat is een direct gevolg van de vergaande middelenspecificatie. De SER adviseert om de mogelijkheid te bezien van een minder rigide en gedetailleerde (jaarlijkse) budgettering per deelactiviteit. Uitgangspunt zou moeten zijn dat de middelen binnen het programma worden vastgehouden en dat er gestreefd wordt naar robuustere en flexibeler budgetten.

Tot slot hier nog de volgende opmerking.

Wat opvalt in de uitwerking is het "fte-denken": er wordt te gemakkelijk geconcludeerd dat er meer mensen bij moeten en te weinig lijkt te worden gekeken naar andere opties. Naast de optie van herverdeling binnen het ambtelijk apparaat, vragen wij aandacht voor de mogelijkheid om in plaats van nieuwe fte's budget te reserveren voor het inhuren van project- en procesmanagement. Juist aan dat type personele capaciteit bestaat immers een gebrek in het provinciehuis.

2.3 Maak afrekenbare afspraken met stakeholders

Positief en uitdagend is dat het uitwerkingsplan zeer afrekenbaar is opgesteld.

Daar staat echter tegenover dat het erg gedetailleerd is en dat niet duidelijk wordt wat de provincie zelf gaat doen, respectievelijk wat zij van haar stakeholders verwacht. Hierdoor dient de nagestreefde zichtbaarheid van de provincie juist verloren te gaan.

Ons advies is: doe als provincie alleen die dingen die anderen niet kunnen!

Ook is het uitwerkingsprogramma nogal aanbodgericht, het gaat veelal om semi/overheidspartijen. De SER is van oordeel dat het bedrijfsleven zelf er concreter bij moet worden betrokken, zeker als het gaat om bedrijfseigen zaken als ondernemerschap, innovatie, bedrijfsomgeving en personeelsvoorziening. We hebben de indruk dat er voldoende bereidheid is tot het maken van niet-vrijblijvende afspraken, partijen zijn bereid om als 'trekker' te gaan fungeren en daarover heldere afspraken te maken met de provincie.

SER Brabant adviseert dus een convenantachtige aanpak, waarbij de provincie prestatieafspraken maakt met haar partners (bedrijfsleven, onderwijs, kennisinstellingen). Overwogen kan worden om een soort bonus/malus-systematiek in te voeren om de medewerking aan de plannen te bevorderen en om verzanding te voorkomen.

3. Specifieke opmerkingen

Kennisinvesteringsagenda: omissie in bestuursakkoord

SER Brabant heeft in zijn MLT-advies nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de achterblijvende publieke investeringen in R&D. Uitgaande van de Lissabonnorm zou de ratio publieke uitgaven aan R&D / BRP 1% moeten bedragen en dat betekent voor Brabant € 707 mln. De actuele situatie laat echter zien dat deze ratio 0,3% bedraagt en dat komt neer op € 212 mln.

Conclusie: uitgaande van de Lissabonnorm is er een "gat" van ca. € 500 mln.

Naar aanleiding hiervan pleitte de SER voor het ontwikkelen van een kennisinvesteringsagenda voor het aanjagen van publieke investeringen in R&D en onderwijs. Uitgangspunt is dat de provincie hier als middenbestuur een rol van betekenis spelen, ondermeer gelet op haar coördinerende rol naar Den Haag en Brussel en in het kader van het OP Zuid-Nederland.

Overigens is er o.i. aanleiding om de eigen provinciale investeringen eens kritisch te beschouwen, want uit een recente publicatie² bleek immers dat Noord-Brabant slechts een fletse middenpositie inneemt in de benchmark met andere provincies. In 2007 bedroegen in Brabant de provinciale investeringen 31,4% van de begrotingsruimte. Vraag is nu uiteraard hoe de investerings-benchmark eruit ziet voor 2008 e.v., rekeninghoudend met het actuele plaatje.

Het programmaplan 'Vertrouwen in Brabant' biedt naar ons oordeel goede aanknopingspunten voor het uitwerken van de bedoelde kennisinvesteringsagenda. Wij vinden het dan ook een omissie dat dit strategische vraagstuk niet expliciet is geagendeerd.

De kennisinvesteringsagenda kan worden gekoppeld aan zowel de lopende regionaal-economische programma's (Pieken in de Delta) als aan de ruimtelijke kwaliteitsagenda van de provincie.

SER Brabant denkt concreet aan het ontwikkelen van campussen: de ruimtelijke koppeling van topkennis en topproductie op toplocaties. De bestaande ideeën over een 2^e high tech campus moeten krachtig worden gesteund. De SER is sterk voorstander van het ontwikkelen van meer van dergelijke bolwerken van open innovatie, zoals een maintenance campus in West- of Midden-Brabant en andere campusachtige settings rond food, human health, lifesciences, automotive etc.

Door de kennisinstellingen er breder bij te betrekken wordt de ambitie gaandeweg wat ruimer ("research, development and education") en dat is belangrijk voor het stimuleren van de regionale concurrentiekracht en de attractiviteit van de regio voor bedrijven en kenniswerkers.

Bedrijventerreinambities: strakkere provinciale hand

SER Brabant is van oordeel dat – gezien de vele ambities op dit terrein – er een veel strakkere provinciale hand moet zijn bij de bedrijventerreinplanning en –ontwikkeling. Kortheidshalve verwijzen wij naar ons recente advies over een nieuwe planningsmethodiek voor bedrijvenlocaties³, waarin we sterk aandacht vragen voor de kwalitatieve beleidsopgaven.

Van belang is het tot stand komen van regionale visies op basis van hardere regionale afspraken.

De provincie kan en moet hier een zware rol spelen, één van de opgaven is om de samenwerking tussen gemeenten te stimuleren en aantrekkelijker te maken.

De ambitie is om de komende jaren 1000 hectare extra bedrijventerrein te herstructureren, bovenop de 1200 hectare die al op het programma stond. Omdat in de voorstellen een dwingende - op zich goede en stimulerende - koppeling wordt gelegd tussen gemeentelijke uitbreidingsplannen en herstructureringsplannen, stelt zich de vraag of de herstructureringsambities niet nog wat zwaarder zouden moeten worden aangezet. Er moet naar ons oordeel aanzienlijk meer geherstructureerd worden wil Brabant de komende jaren niet vastlopen met zijn voorraad bedrijfsruimte.

Hoe dan ook, het blijft gezien de vraag/aanbodverhoudingen van belang dat er wordt ingezet op de aanleg van nieuwe bedrijvenlocaties, ook om de herstructurering soepel te laten verlopen.

Pleidooien voor het stopzetten van de aanleg van bedrijventerreinen acht de SER niet realistisch.

² Binnenlands Bestuur 6 september 2007

³ Nieuwe planningsmethodiek bedrijvenlocaties, SER Brabant (mei 2007)

Arbeidsmarkt en onderwijs: versnellingsagenda

Het stimuleren van de (regionale) werking van de arbeidsmarkt en de aansluiting met het onderwijs krijgen in dit provinciale plan meer aandacht dan ooit tevoren en dat is terecht.

Het gaat om een urgente problematiek, immers in alle sectoren en branches is er een nijpend tekort aan personeel en tegelijkertijd is er nog steeds een behoorlijk potentieel aan inactieven.

Dynamisch Brabant sluit vrijwel naadloos aan bij de eerdere adviezen van de SER.⁴

Een belangrijk provinciaal actiepunt is het doorontwikkelen van de regionale leer/werkinitiatieven naar regionale HR-servicecentra. Soms kan dat ook eenvoudiger, op de schaal van bedrijventerreinen of clusters van bedrijven. Ook denken wij aan kleinschaliger, zeer effectieve leer/werkinitiatieven op gemeentelijke schaal, gericht op reïntegratie van vroegtijdig schoolverlaters, zoals in Den Bosch.

Dit soort initiatieven vormen een opmaat naar de zo broodnodige, meer systematische aanpak van vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt. SER Brabant adviseert dit concreet te maken door enkele pilots te benoemen en vervolgens te zorgen voor opschaling.

De provincie speelt hierbij een belangrijke rol en kan met haar bestuurskracht zorgen voor een versnellingsagenda. Ons advies is om hiervoor ruimschoots middelen te reserveren.

Zeker op arbeidsmarktgebied moet de provincie selectiviteit betrachten, de regio is immers aan zet. Het gaat er juist om die dingen te doen die anderen laten liggen. Eerder wezen wij bijvoorbeeld op het stimuleren van nieuwe initiatieven als 'social firms' voor werkzoekenden aan de 'onderkant' met een nog te grote afstand tot de arbeidsmarkt. De provincie kan hier voor versnelling zorgen.

Een ander specifiek punt dat de komende jaren meer aandacht moet krijgen – de provincie kan daarbij een belangrijke agenderende rol vervullen – is het stimuleren van meer flexibiliteit op de regionale arbeidsmarkt, door het bevorderen van de uitwisseling van good practices.

De arbeidsmarktproblematiek wordt naar ons oordeel goed en indringend neergezet, maar wel past een kanttekening. Bij oplossingen voor de dreigende structurele tekorten aan personeel wordt teveel vanuit het bestaande (Brabantse) aanbodpotentieel bezien, ze worden teveel als 'fait accompli' neergezet. De internationale arbeidsmarkt is echter al voluit aan de orde in de verschillende branches en de ontwikkelingen op dit gebied vragen extra aandacht. Vooral ook de vraag welke rol de provincie en gemeenten kunnen spelen bij het scheppen van de juiste condities voor (tijdelijke) internationale arbeidskrachten, zowel Europees als niet-westers. SER Brabant heeft hierover een advies in voorbereiding dat wij u hopelijk nog dit najaar kunnen aanbieden.

Tot slot vragen wij aandacht voor "goed nieuws" dat om publiciteit vraagt.

Sinds kort tijd begint de belangstelling voor technische beroepen en opleidingen (HBO resp. WO) weer toe te nemen, respectievelijk met 6 % en 10%. Ook is er in het onderwijs een massieve ontwikkeling gaande rond het inzetten van EVC's (scholing bedrijven in). De inspanningen uit de afgelopen jaren, zoals in het kader van "Op de bres voor techniek", beginnen dus hun vruchten af te werpen.

De SER adviseert om voor deze verrassende trendbreuk veel publicitaire aandacht te vragen in de media.

Bereikbaarheid & Logistiek: krachtige langjarige aanpak

Uit dit programmaplan blijkt duidelijk dat de provincie het waarborgen van de bereikbaarheid van Brabant serieus neemt, ook gelet op de aangekondigde extra investeringen in infrastructuur.

Desondanks is de SER van mening dat de logistiek en bereikbaarheid nog wat nadrukkelijker als één van de echte focuspunten van de provincie benoemd zou moeten worden. Economische ontwikkelingen in het kader van Pieken in de Delta en rond de ontwikkeling van agrofoodports vragen om een krachtige en samenhangende aanpak gericht op de langere termijn (10 jaar). Wat betreft het laatste (relatie met agrosector) verwijzen wij naar het actuele gegeven dat ruim 1/3^e deel van de mobiliteit in Noord-Brabant agrogerelateerd is.

Het gemis van een Logistieke Visie (aangekondigd voor 2008) doet zich hier voelen, de SER dringt aan op voortvarendheid daarmee en is desgewenst graag bereid hierover te adviseren.

⁴ Adviezen SER Brabant over 'Arbeidsmarkt- en HR agenda 2006-2011' (januari 2006) en 'Perspectief Onderkant Arbeidsmarkt' (december 2006)

Het programma Bereikbaarheid en vertaling via de begroting “Brabants MIT” hebben wij positief ontvangen. Er is in het verlengde van de netwerkanalyse BrabantStad een goede balans gevonden tussen investeringen in autobereikbaarheid, exploitatiesubsidies voor openbaar vervoer en enkele speerpunten voor de ontwikkeling van hoogwaardig openbaar vervoer. De meerjarenbegroting biedt nog ruimte voor nieuwe investeringen of reserveringen voor investeringen na de programmaperiode.

De besluitvorming over en financiering van grote infrastructuurprojecten als de ontsluiting van de zuidoostvleugel van BrabantStad (BOSE, A2, N279 en A69), A27 en de N65 zal in de komende 4 jaar centraal staan. Om daadwerkelijk over een jaar of vier tot uitvoering te kunnen komen, zal op creatieve wijze aan regionale medefinanciering gewerkt moeten worden.

SER Brabant ziet hier een adviserende rol voor zichzelf weggelegd.

De in de geïntegreerde programmalijnen steeds terugkomende gebiedsontwikkeling is mogelijk één van instrumenten om aan regionale fondsvorming te doen. Een andere optie is een regionaal beprijzingsmechanisme om infrastructuurprojecten naar voren te halen. Al in dit stadium is het van belang om deze en andere opties nader te verkennen.

Hierboven is al aangedrongen op spoedige afronding van de Logistieke Visie gewenst.

Speciale aandacht verdient daarbij de wijze waarop Brabant haar ontsluiting via spoor en water verder gaat benutten. Het is van groot belang om bij de ontwikkeling van de Brabantse logistieke stromen aandacht te geven aan de doorwerking op zowel een hoger als een lager geografisch schaalniveau. Bij de in het bestuursakkoord aangekondigde ontwikkeling van enkele hoogwaardige duurzame bedrijfsomgevingen zou minimaal op één plek in Brabant het accent op logistiek gericht moeten zijn. SER Brabant is graag bereid u nader van advies te dienen over het op deze wijze uitwerken van “Brabant multimodaal”

Landelijk gebied: naast belevingsomgeving ook werkomgeving

Het provinciale beleid voor het landelijke gebied is de afgelopen jaren te eenzijdig gericht geweest op de “belevingsomgeving” en te weinig op de “werk- of ondernemingsomgeving” van het landelijk gebied. Het provinciale instrumentarium was exclusief gericht op natuur- en landschapsontwikkeling en te weinig op de economische dragers van een gebied. Wij denken dan in de eerste plaats aan de rol van de multifunctionele of verbrede landbouw.

Dit probleem heeft naar onze mening te maken met het feit dat de besturingssystematiek aldaar uitgaat van traditionele planologische (beschermings) sturing en niet van het versterken van de bestaande economische dragers, die juist op die manier moeten kunnen meebewegen met de gebiedsdoelen. Kortom, de Telos-balans is onvoldoende zichtbaar in het beleid.

Uitgangpunt moet zijn dat het buitengebied zichzelf op langere termijn zonder subsidies economisch moet kunnen bedruipen. Dat geldt ook voor een stevig gesubsidieerd gebied als het Groene Woud. Binnen de SER bestaat vrij breed de nodige zorg over de beperkte wijze waarop dit door de provincie en gemeenten wordt ingevuld dergelijke gebieden. Onbedoeld gevolg is dat levensvatbare dragers uit de land- en tuinbouw en andere sectoren gaan vertrekken, wat nu al zichtbaar begint te worden. SER Brabant vraagt nogmaals aandacht hiervoor en verwijst naar haar eerdere adviezen over het stimuleren van economische vitaliteit en ondernemerschap in het landelijk gebied.

Energie: focus op regionaal onderscheidend vermogen

Met veel belangstelling hebben wij kennisgenomen van de (terecht) hoge ambities op het gebied van energie, zeker ook de koppeling met economische kansen. Als grootste aandeelhouder van Essent heeft de provincie de mogelijkheid en verantwoordelijkheid om vernieuwingen op dit gebied te versnellen. Wij wijzen daarbij op ons eerdere pleidooi uit het MLT-advies om te komen tot een eigen Brabantse energieagenda, die de regio op termijn minder afhankelijk moet maken van fossiele brandstoffen. Dit vraagt om een steviger focus.

Het uitwerkingsplan is naar ons oordeel nog wat te breedvoerig. SER Brabant bepleit hier meer focus te houden en nadrukkelijker aan te sluiten bij de sterke punten van Brabant c.q. Zuid-Nederland en die liggen vooral bij de fantastische mix van kennis, technologie en industrie in onze regio. Wij onderschrijven de uitdaging van "Brabant energieneutraal als economische kans" en zullen u daarover hopelijk al in het najaar van 2007 nader adviseren.

Modern besturen: meer regelruimte voor de regio

SER Brabant heeft in het MLT-advies veel aandacht gevraagd voor een nieuwe en moderne manier van besturen. Op dat punt zien wij veel zaken terug in het Bestuursakkoord dat wordt onderstreept door het parool "governance in plaats van government".

Eén van de voornemens die de SER heeft bepleit en die we terugvinden is het bieden van meer experimenteertruimte aan stakeholders voor vernieuwende initiatieven.

Een aanbeveling die niet expliciet terugkomt, is het scheppen van meer regelruimte voor de regio.

De SER heeft hiervoor aandacht gevraagd en daarbij als voorbeeld verwezen naar de noodzaak om het (regionale) beroepsonderwijs beter af te stemmen op het sociaaleconomische profiel van de regio. Dat vraagt om meer autonomie. De provincie is geadviseerd om haar bestuurskracht in Den Haag in te zetten teneinde meer van dit soort regelruimte te creëren voor de regio's.

Een ander punt is het verminderen van de regelzucht en administratieve lastendruk. In de vorige bestuursperiode is hier al een aanvang mee genomen, maar dit blijft ook de komende jaren een serieus agendapunt. Eén van onze aanbevelingen is het realiseren van één dossier (van rijk, provincie, gemeenten) voor het opslaan van de basisgegevens van bedrijven

4. Adviesonderwerpen voor SER Brabant

Tot slot nemen wij de vrijheid om in het kader van dit advies over het Bestuursakkoord een aantal nog uit te werken vraagstukken te noemen waarbij SER Brabant een adviserende rol kan vervullen. Deze adviesvraagstukken zouden kunnen worden opgenomen in de Kaderbrief 2007-2008, naast de adviezen die inmiddels al in voorbereiding zijn genomen.

De adviezen, met aansluiting op het Bestuursakkoord, die wij al in voorbereiding hebben zijn:

- Brabant in de internationale arbeidsmarkt
- Werklocaties van de toekomst
- Energie & Innovatie

Onder verwijzing naar de aanbevelingen in het bovenstaande advies denken wij aan de volgende potentiële adviesonderwerpen, waaruit een keuze kan worden gemaakt voor het inschakelen van SER Brabant voor het uitwerken van het Bestuursakkoord:

- Kennisinvesteringsagenda
- Marketingstrategie BV Brabant
- Flexibilisering regionale arbeidsmarkt (pilots)
- Internationalisering MKB en 1000 MKB-plan
- Creatieve financiering infra-projecten ihkv gebiedsontwikkeling
- Logistieke Visie / Brabant Multimodaal
- Ondernemings- vs belevingswaarde landelijk gebied
- Potenties 'eco-industrie' (agroclusters)

G.J. Swinkels,
voorzitter

L.P. Dubbeldam,
secretaris